

SMILTENES NOVADA PAŠVALDĪBAS DOME

Reģ. Nr. 90009067337, Dārza iela 3, Smiltene, Smiltenes novads, LV-4729
tālr. 64774844, e-pasts pasts@smiltenesnovads.lv

LĒMUMS Smiltenē

2026.gada 19.februārī

Nr. 56
(protokols Nr.3, 25.§.)

Par priekšlikuma iesniegšanu Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei par objekta “Apes muižas apbūve” (vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis, aizsardzības Nr. 2732), Ape, Apes pagasts, Smiltenes novads, izslēgšanu no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta

Izskatot jautājumu par Apes muižas apbūves (aizsardzības Nr. 2732) statusa iespējamo zaudēšanu saistībā ar ēkas fizisku iznīcināšanu un ņemot vērā domes izvērtējumu, kā arī publiski pieejamo informāciju par objekta stāvokli, Smiltenes novada pašvaldības dome (turpmāk – Dome) konstatē:

I. Faktiskie apstākļi

[1] Objekts “Apes muižas apbūve” ir iekļauts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kā vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis ar aizsardzības numuru 2732 (iekļaušanas datums – 1998. gada 16. decembris). Apbūvē ietilpst kungu māja, kalpu māja, klēts, kūts un personāla dzīvojamā ēka.

[2] Muižas kungu māja 2005. gada septembrī cieta ugunsgrēkā un kopš tā laika atrodas drupās (fiziski iznīcināta, nav saglabājušās vērtīgas arhitektoniskās detaļas, konstrukcijas vai fasādes elementi, kas ļautu atjaunot vēsturisko vērtību).

[3] Pašreizējais objekta stāvoklis (drupas) neatbilst kultūras pieminekļa vērtības kritērijiem saskaņā ar likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību” 14. pantu, jo kultūrvēsturiskā, zinātniskā un mākslinieciskā vērtība ir neatgriezeniski zaudēta kungu mājas daļā, kas ir apbūves galvenā sastāvdaļa.

[4] Lai gan citas apbūves daļas (kalpu māja, klēts u.c.) varētu saglabāt zināmu vērtību, kopējā apbūves vienība kā piemineklis ir zaudējusi savu integritāti un aizsardzības nepieciešamību.

II. Tiesiskais pamatojums

Saskaņā ar likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību” 15. pantu un Ministru kabineta 2020. gada 24. novembra noteikumu Nr. 720 “Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi” 16. punktu kultūras pieminekli izslēdz no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta, ja tas ir pilnībā zaudējis kultūras pieminekļa vērtību (piemēram, fiziskas iznīcināšanas rezultātā).

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde ir kompetenta iestāde lēmuma pieņemšanai par izslēgšanu no saraksta, pamatojoties uz ekspertīzi un Kultūras ministra rīkojumu. Pašvaldība ir tiesīga iesniegt priekšlikumu par izslēgšanu, ja konstatēti apstākļi, kas pamato vērtības zaudējumu.

Dome, izvērtējot faktiskos apstākļus, secina, ka objekts vairs neatbilst aizsardzības kritērijiem, un priekšlikuma iesniegšana Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldei ir nepieciešama, lai aktualizētu sarakstu un turpmāk nodrošinātu Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktās autonomās funkcijas izpildi.

Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2024. gada 22. februāra spriedumā lietā Nr. A420176320 (SKA-23/2024) Senāts konstatēja, ka kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības mērķis ir nodrošināt, ka nākamajām paaudzēm tiek saglabāti tādi materiālie kultūras mantojuma objekti, kas atbilstoši attiecīgā laika izpratnei tiek atzīti par vērtīgiem; tajā pašā laikā, tā kā kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzība ir saistīta ar īpašiem pienākumiem un ierobežojumiem, ir būtiski, lai tā aptver tikai tos objektus, kuru vērtība attiecīgajā laikā joprojām ir aktuāla. Tā kā gan paša objekta stāvoklis,

gan izpratne par aizsardzības vērtajām īpašībām laika gaitā var mainīties, kompetentajai iestādei izmaiņu gadījumā ir pienākums pārvērtēt objekta atbilstību kultūras pieminekļa statusam. Pamatojoties uz minēto Senāta spriedumu, likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" 15. panta piemērošanai nepieciešams noteikt objekta īpašības, kas varētu pamatot tā saglabājušos vērtību kā kultūras piemineklim, un izvērtēt sabiedrības interesi turpināt aizsargāt attiecīgo objektu kā kultūras pieminekli. Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā objekta fizisko iznīcināšanu, ir jāizvērtē, vai objekts nav zaudējis un ir saglabājis tās īpašības, kuru dēļ tas atzīts par kultūras pieminekli, kā arī no tā, vai šīs īpašības joprojām ir atzīstamas par tādām, kas prasa aizsardzību ar kultūras pieminekļa statusa palīdzību. Senāts norādījis, ka pat dabā vairs neesošam objektam kaut vai daļēji joprojām var saglabāties kultūras pieminekļa vērtība un attiecīgi sabiedrības interese saglabāt tam noteikto kultūras pieminekļa statusu un ar to saistītos īpašuma tiesību aprobežojumus, tomēr nav pieļaujams, ka no objekta noteiktā kultūras pieminekļa statusa varētu atbrīvoties, to sabojājot vai iznīcinot. Turklāt Senāta spriedumā uzsvērts, ka kultūras pieminekļa veids (kustams vai nekustams) ir viens no kultūras pieminekli raksturojošajiem apstākļiem, no kura secīgi izriet vairāki ar tā aizsardzību saistītie jautājumi. Ja nekustamais kultūras pieminekļis kā nekustams īpašums vairs nepastāv, šādas aizsardzības nepieciešamība ir apšaubāma. Jāņem vērā, ka situācijā, ja objektam vairs nav to īpašību, kuru dēļ tas sākotnēji atzīts par nekustamu kultūras pieminekli, tomēr joprojām tam ir tādu īpašību kopums, kas prasa aizsardzību, kompetentajai iestādei ir iespējams lemt par jauna aizsardzības statusa noteikšanu.

Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā, ka objekts ir zaudējis nekustamā pieminekļa īpašības (būve fiziski nepastāv), un nav saglabājusies pietiekama vērtība, lai noteiktu kustama pieminekļa statusu, ir pamats ierosināt izslēgt objektu "Apes muižas apbūve" (adrese: Ape, Apes pagasts, Smiltenes novads; aizsardzības Nr. 2732; vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļis) no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Finanšu un attīstības jautājumu pastāvīgās komitejas 2026. gada 12. februāra atzinumu (protokols Nr.3), un pamatojoties uz Pašvaldību likuma 10. panta pirmās daļas 21. punktu, likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" 15. pantu, Ministru kabineta 2021. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 720 "Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi" 16. punktu, atklāti balsojot ar 11 balsīm "Par" (Andris Abrāmovs, Andris Vilkašs, Astrīda Harju, Baiba Šķērīte, Edgars Avotiņš, Ģirts Freibergs, Ilze Palma, Mikus Dubickis, Otārs Putrālis, Sanita Briede, Vairis Tralla), "Pret" – nav, "Atturas" – nav, Smiltenes novada pašvaldības dome

NOLEMJ:

1. Iesniegt Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei priekšlikumu izslēgt no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta objektu "Apes muižas apbūve" (adrese: Ape, Apes pagasts, Smiltenes novads; aizsardzības Nr. 2732; vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļis), jo tas ir pilnībā zaudējis kultūras pieminekļa vērtību sakarā ar kungu mājas fizisku iznīcināšanu ugunsgrēkā 2005. gadā un neatgriezenisku kultūrvēsturiskās vērtības zaudējumu.
2. Uzdot Smiltenes novada Apes apvienības pārvaldei sagatavot un 10 (desmit) darba dienu laikā no šā lēmuma pieņemšanas dienas iesniegt Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei dokumentus, kas nepieciešami Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldei priekšlikuma sagatavošanai Kultūras ministram par attiecīgā objekta "Apes muižas apbūve" izslēgšanu no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta.
3. Informēt Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi par pašvaldības gatavību sadarboties ekspertīzes veikšanā un objekta apsekošanā, kā arī nodrošināt Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldes darbinieku piekļuvi objektam.
4. Par lēmuma izpildi atbild Smiltenes novada Apes apvienības pārvaldes vadītāja Liene Ābolkalne.
5. Lēmuma izpildi kontrolēt domes priekšsēdētāja vietniecei Astrīdai Harju.